

Komandi partur
Í 1940 røkkur Merkið sínum fremsta málið, nevniliga at fáa flaggið viðurkent. Men buldrasligt var eisini undir krígunum m.a. við sak um ærumeiðing.

William Martin, ein ímynd av sambandinum millum Føroyar og Hetland.

Longu tá varsaltfiskavirking av toski og longu í Hetlandi. Pløyen við fylgi fór at ferðast kring um í Hetlandi. Hann kom fyrst til Scalloway. Hagani fór hann til oynna Burra við báti, sum líktist teimum føroysku.

Á Burra sá Pløyen stórar stakkar av klippfiski. Bæði konufólk og mannfólk arbeiddi fisk á sama hátt, sum vit nógv ár seinni gjørdur í Føroyum. Tá var einasta fiskaframléiðsla í Føroyum nakað av stokkfiski.

Fiskurin, sum kom upp á land á Burra, varð partvíst veiddur við opnum bátum og partvíst við sluppum. Ein stórir partur av veiðuni varð fluttur livandi í dammum. til London, har fiskurin varð seldur.

Hetlendsku skipini fiskaðu vanliga við snøri eins og føroyingar, men teir veiddu meira enn føroyingar, tí teir mistu ikki tolið, sjálvt um fiskurin ikki tók beinanvegin. Hetta loysti seg oftast.

Dømi er nevnt um eina slupp, sum fiskaði undir Føroyum í ein útsynning úr Suðuroynni. Henda sluppin fekk fyrsta túrin 9.000 og seinna túrin 5.000 toskar, og manningin var bara átta. Føroyingar fingi lítið og einki burtur úr á somu leiðum.

Línan í Hetlandi

Týðningarmesta veiðan var tó línuveiða við seksmannaførum á sumri.

Línuveiðan var so kostnaðarmikil, at teir fátæku fiskimenninir ikki høvdu ráð at figgja reiðskap og bát, og tí vóru tað harramenninir, sum figgjaðu. Harvið blivu fiskimenninir heftir av teimum. Teir skuldu selja allan fiskin til harramannin fyri ein prís, sum hann ásetti.

Hetlendsku húkarnir vóru bert ein fjórðing til stóddar av teimum hjá føroyingum, men fyri tað

fingu teir ikki minni burtur úr - heldur var tað hinvegin.

Teir fóru út á morgni, og fóru so langt út, at teir sóu ikki land. Uttan kumpass og uttan at duga navigatióin funnu teir leiðirnar,

útróðrarstöðin var norðast á Mainland, meginoyinni í Hetlandi. Her stóðaðust fiskimenninir í vertíðini, sum var frá mai til 12. august. Her varð fiskurin eisini virkaður, og her fekst øll møguleg

Handilin hjá T.F. Thomsen var útflytari av rúsdrekka

har línan verður sett á 100 favna dýpi.

Var nógv at fáa varð fiskurin sum oftast avhøvdaður, so meiri fiskur kundi rúmast í bátinum. Tað var ótrúligt, hvussu stórar mongdir av fiski, hesir fiskimenn kunnu føra til lands. Pløyen helt, at hetta kundu okkara fiskimenn eisini gjørt, um teir brúktu línu, og um húkarnir ikki vóru so stórir, at bert teir størstu toskarnir kláraðu at gapa um teir. Føroyingar høvdu eisini tann fyrimunin, at tey hægri fjøllini í Føroyum gjørdi tað lættari at staðfesta miðini.

Tað áhugaverda er, at komnir heim aftur úr Hetlandi fór Mourits Mohr, sum var við á ferðini, at royna við línu um Hoyvíkshólm.

Útróðrarstöðir

Fyri at styttu um teinin at rógva, høvdu hetlendingar gjørt eina skipan, sum Pløyen helt eisini átti at verið í Føroyum. So nær sum gjørligt við fiskimiðini settu teir á stovn útróðrarstöðir, "haaf stations". Her høvdu teir skúrar við koyggjum. Teir kundu gera sær mat og hvíla, tá ið møguleiki var fyri tí. Tann týðningarmesta

útgerð. 60 bátar kundu halda til har. Við hvørjum báti vóru seks menn. Umframt vóru øll hini, sum vóru knýtt at útróðrinum.

Tilsamans vóru upp til 3.000 fiskimenn, sum róðu út frá slíkum "haaf stations", sum tó minkaðu í týðningi, tá hetlendingar fóru at nýta sluppir heldur enn seksmannafør.

Pløyen helt, at Oyndarfjørður og Hvannasund høvdu verið góð pláss í Føroyum at havt útróðrarstöðir. Men, sum hann tekur til: "Hetta letur seg neyvan gera, so leingi einahandilin er so einaveldigur, sum hann er."

Hilmar Kass hevur greitt frá, at hetlendingar høvdu slíkar stöðir á Strondum seinnapartin í 19. øld. Tá fluttu enntá tvær kvinnur við teimum aftur til Hetlands.

Høvdu vrakarastovn

Tey týðningarmestu fiskasløgini vóru longa, toskur og brosmá, sum vórðu virkað til saltfisk. Í Hetlandi høvdu teir eisini ein vrakarastovn at tryggja góðskuna á framleiðsluni.

Pløyen umrøður eisini upsa-veiðu í Hetlandi, sum gav nógv av

sær. Serliga var nógvur upsi sunnanfyri Sumburgh Head, sunnast á Mainland. Orsøkin var tann nógv streymurin, sum er har. Sum vit eisini kenna tað, stóð upsin ella seiðurin antin á djúpum vatni ella í vatnsorpuni, og reiðskapurin valdaðist, hvussu upsin stóð.

Upsin gevur ikki eins góðan klippfisk og toskur. Men tá veiðan var bílig og nógv kundi fáast, so loysti tað seg kortini.

Pløyen helt seg vita, at upsi var fiskaður í Føroyum á hendan hátt fyrr í tíðini, og hann skilti ikki, hví henda veiðan var gloymd. Sjálvt um upsin ikki kundi avreiðast, kundi hann fiskast til egna nýtslu, og føroyingar plagdu ikki at vera so kræsni í mati! Hann ivaðist ikki í, at upsi mundi vera at fáa á Munkagrunninum.

Tað er áhugavert, at tað var ikki fyrr enn í 1970-árunum at føroyingar fóru at veiða upsa av týðningi.

Hetlendskir fiskimenn í gamla kirkjugarði í Havn

Eitt ítøkiligt dømi um sambandið millum Føroyar og Hetland eru hetlendsku fiskimannagravirnar í gamla kirkjugarðinum undir Svínaryggi í Havn. Her eru eisini gravir við steini, sum helst er komnir úr Hetlandi.

Við hjálp frá John Goodlad er søgan hjá onkrum teirra eisini

lýst í røðini Hendur ið sleptu, ið er ein lýsing av øllum gravunum í hesum kirkjugarði. Tað eru eisini føroyskir fiskimenn, sum eru grivni í Lerwick í Hetlandi.

Framúr íkast til felags søgu

Tað er eingin ivi um, at her er talan um eitt dygdarverk hjá John. Nógv av innihaldinum hevur beinleiðis áhuga fyri føroyingar. Hetta er ein góð lýsing av tí sambandi um hevur verið millum londini. Seinni fer at verða greitt frá, at hetta samband var ikki bara innan fiskivinnu og rúsdrekkasølu (!), men eisini innan t.d. fótbólt og vinskapi, sum komu burtur úr tí.

Bókin er ella verður at fáa í føroysku bókhandlunum og kann bíleggjast frá Amazon.

Sum skilst er John ein rættligur føroyavinur. Tí hevur hann uppiborið, at bók hansara verður væl móttikin í Føroyum. Hann býr í Scalloway saman við konuni Wilma. Tey eiga tvær døtur, Hannah Mary og Johanna.

Grøvin hjá Andrew Laureenson frá Burra Isle í Hetlandi í gamla kirkjugarði í Havn. Andrew doyði umborð á sluppini Danish Rose úr Lerwick tann 11. juni 1874. Hann gjørdist 30 ára gamal. Steinurin var settur av manning og eigara.